

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Politické subjekty a jejich vztahy
ve statutárním městě Hradec Králové**

Tomáš Mičola

© 2009 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Politické subjekty a jejich vztahy ve statutárním městě Hradec Králové" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 4. 2009

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu bakalářské práce Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady při zpracování této práce.

Politické subjekty a jejich vztahy ve statutárním městě Hradec Králové

Mutual relations of political subjects in Hradec Králové

Souhrn

Cílem bakalářské práce je analyzovat komunální volby a politický život ve městě Hradec Králové prostřednictvím případové studie. První část, teoretická, je věnována vymezení základních pojmů týkajících se obce a specifikace komunálních voleb. Druhá, praktická část, se zabývá charakteristikou města, jednotlivými politickými aktéry a průběhem a výsledky komunálních voleb v Hradci Králové v roce 2006. V závěru jsou nastíněny možnosti dalšího volebního vývoje v následujících letech.

Summary

The subject of this project is to analyse the local authority elections and political life in the city of Hradec Králové by the medium of the case study. First part is devoted to basic concepts related to municipality and local authority elections. Next part describes features of the chosen city, political parties and history of local authority elections in 2006. At the conclusion are outlined the options of elections results in oncoming period.

Klíčová slova

obec, město, komunální volby, volební program, volební výsledky, politické strany, zastupitelstvo města, rada města

Key words

municipality, city, local authority elections, electoral programme, election results, political parties, municipal council, city council

OBSAH

1	ÚVOD	3
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	4
3	LITERÁRNÍ REŠERŠE	5
3.1	Vymezení základních pojmů.....	5
3.1.1	Obec	5
3.1.2	Území obce	6
3.2	Orgány obce	7
3.2.1	Zastupitelstvo	7
3.2.2	Rada obce.....	8
3.2.3	Starosta.....	9
3.2.4	Obecní úřad.....	10
3.2.5	Orgány zastupitelstva a rady obce	10
3.3	Pravomoci obce.....	11
3.3.1	Samostatná působnost obce	11
3.3.2	Přenesená působnost obce.....	11
3.4	Statutární města.....	12
3.5	Komunální volby v ČR	13
3.5.1	Volební právo v komunálních volbách	13
3.5.2	Specifika komunálních voleb.....	13
3.6	Volební strany a kandidátní listiny	15
4	CHARAKTERISTIKA MĚSTA	16
4.1	Stručná historie města	17
4.2	Demografická struktura města	18
4.2.1	Počet obyvatel.....	18
4.2.2	Věková struktura.....	19
4.2.3	Vzdělanostní struktura	20
4.3	Socioekonomická situace.....	20
4.3.1	Zaměstnanost	20
4.3.2	Bytová situace.....	22
4.3.4	Školství	23
4.3.5	Zdravotnictví.....	24
5	POLITIČTÍ AKTÉŘI VE MĚSTĚ	25
5.1	Občanská demokratická strana	25
5.2	Česká strana sociálně demokratická	26
5.3	Komunistická strana Čech a Moravy	27
5.4	Volba pro město	28
5.5	Hradecký demokratický klub.....	29
5.6	Komunální volby 2006 v Hradci Králové.....	30
6	ZÁVĚR	33
7	SEZNAM LITERATURY	34
8	PŘÍLOHY	37

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce je politický život na komunální úrovni ve statutárním městě Hradec Králové, proces komunálních voleb v roce 2006 a faktory, které mohou ovlivňovat průběh a výsledek tohoto procesu.

Komunální volby ve velkých městech jsou výrazně odlišné od voleb probíhajících v malých obcích, kde se počet obyvatel pohybuje řádově ve stovkách. Ve stotisícovém městě voliči častokrát neznají kandidáty jednotlivých politických uskupení a orientují se pouze podle politických stran a jejich programů. Ty mohou být ve velkých městech během volební kampaně o něco méně konkrétnější, protože obsáhnout všechna témata týkající se velkého města a každé podrobně rozebrat ve volebním programu, by tvořilo rozsáhlé dokumenty nepřilíš vhodné ke krátké a účinné propagaci té které strany.

Komunální volby jsou v takovýchto městech nezřídka chápány optikou celostátní politiky také proto, že jsou zde ve větší míře zastoupeny parlamentní strany a voliči tedy nemusí přicházet k volbám pod dojmem místních událostí, ale se snahou vyjádřit svůj názor na problémy a témata celostátní úrovně.

Hradec Králové se řadí počtem obyvatel ve městě žijících i pracujících mezi tzv. stotisícová města. Komunální politika města je tedy více či méně svázána s politikou celostátní. Přesto musí političtí představitelé řešit především regionální problémy a regionální politická témata, jejichž řešení mohou mnohdy vyžadovat oproštění se od ideologických neshod mezi politickými subjekty na parlamentní úrovni.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

CÍL PRÁCE

Cílem práce je analyzovat průběh a výsledky komunálních voleb ve statutárním městě Hradec Králové v roce 2006 a poukázat na specifika komunálních voleb v tomto městě. Dále je cílem práce popsat vztahy mezi jednotlivými politickými uskupeními Královehradecké komunální politiky, určit do jaké míry jsou tyto vztahy ovlivněny tématy komunální a celostátní úrovně, stanovit a popsat faktory, které mohou výrazněji ovlivňovat průběh komunálních voleb. Práce si také klade za cíl nastínit možnosti dalšího volebního vývoje v Hradci Králové.

METODIKA

V současné politologické produkci, jež se věnuje komunální politice, se užívá dvojího přístupu k výzkumu¹. Jeden z nich upřednostňuje pohled shora. Tato linie výzkumu v zásadě nezohledňuje místní specifika a pohlíží na komunální politiku jako na nejnižší patro politiky jako celku. Druhý přístup k výzkumu spíše respektuje tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Výrazem tohoto přístupu je metoda jednotlivých případových studií, na jejichž základě teprve bývají opatrně konstruovány zobecňující tvrzení. U tohoto způsobu nelze většinou vystačit s daty poskytnutými Českým statistickým úřadem nebo studiem místních dokumentů. Z tohoto důvodu se při výzkumu komunální politiky používá také metoda kvalitativního sociologického výzkumu.²

Předkládaná práce je z většiny postavena jako případová studie. V praktické části, která se zabývá charakteristikou města Hradce Králové a komunálními volbami v roce 2006 v tomto městě, byly použity techniky studia dokumentů a dotazování. Studium dokumentů se zejména uplatnilo při shromažďování údajů o politických stranách, volebních programech, komunálních volbách a charakteristice města. Při sběru informací o politických subjektech ve městě byla využita technika dotazování – byly uskutečněny nestrukturované rozhovory se zástupci významných politických stran.

¹ FIALA, P., STRMISKA, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: ISPO, 2005

² FIALA, P. O komunálních volbách a komunální politice. Proglas, ročník 5, č. 10, s. 3, 1994.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 Vymezení základních pojmů

3.1.1 Obec

Podle zákona č. 128/2000 Sb. je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací a má vlastní majetek. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost, jež vyplývá z těchto vztahů. Obec člení zákon o obcích do následujících kategorií³:

- a) obce venkovského (vesnického) typu;
- b) obce městského typu (zákon stanoví, že obec, která má 3 tisíce a více obyvatel, je městem, pokud tak po vyjádření vlády stanoví předseda Poslanecké sněmovny, obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny, který tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, kdy se obec stává městem)⁴, tyto obce se dále dělí na:
 - ba) města bez dalšího vymezení;
 - bb) města se zvláštním postavením – tzv. statutární města (statutárním městem je město, které má právo si svoji správu organizovat podle základní městské vyhlášky, která se označuje jako statut města; tato vyhláška může například vymezit městské části nebo městské obvody);
 - bc) hlavní město Praha – samostatný typ města.

³ KLÍMA, K. Ústavní právo. Dobrá Voda 2002, s. 395. PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. Ústava a ústavní řád České republiky. 1. díl: Ústavní systém. Praha 1998, s. 335.

⁴ Zákon č. 128/2000 Sb. §3

3.1.2 Území obce

Každá část území ČR je součástí území některé obce, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Obec má jedno nebo více katastrálních území⁵. Dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí. Dohodu o sloučení obcí nebo o připojení obce lze uzavřít na základě rozhodnutí zastupitelstev dotčených obcí, pokud do 30 dnů od zveřejnění tohoto rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda o této věci. Je-li podán takový návrh, je k uzavření dohody o sloučení obcí nebo o připojení obce nutné souhlasné rozhodnutí místního referenda konaného v obci, ve které byl podán návrh na jeho konání. Část obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvořící souvislý územní celek; po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů⁶.

3.1.3 Občané obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky, a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Občan obce, který dosáhl věku 18 let, má právo volit a být volen do zastupitelstva obce za podmínek stanovených zvláštním zákonem, hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem, vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy, požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce. Uvedená oprávnění má i fyzická osoba, která dosáhla věku osmnácti let a vlastní na území obce nemovitost, taktéž i fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, je cizím státním občanem a je v obci hlášena k trvalému pobytu, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena⁷.

⁵ Zákon č. 128/2000 Sb. §18

⁶ Zákon č. 128/2000 Sb. §19, §21

⁷ Zákon č. 128/2000 Sb. §16

3.2 Orgány obce

3.2.1 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví v souladu s tímto zákonem zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev v obcích⁸. Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů zastupitelstva obce přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů stanoví tak, aby zastupitelstvo obce mělo v obci, městysu, městě, městském obvodu, městské části:

- do 500 obyvatel 5 až 15 členů;
- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů;
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů;
- nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů;
- nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů;
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.

Počet členů zastupitelstva obce, který má být zvolen, se oznámí na úřední desce obecního úřadu nejpozději do 2 dnů po jeho stanovení. Kromě toho může být počet členů zastupitelstva obce uveřejněn způsobem v místě obvyklým. Rozhodující pro stanovení počtu členů zastupitelstva obce je počet obyvatel obce k 1. lednu roku, v němž se konají volby. Neurčí-li zastupitelstvo jinak, volí se počet členů zastupitelstva podle počtu členů zastupitelstva obce v končícím volebním období⁹.

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, ke zvolení dojde ukončením hlasování. Člen zastupitelstva obce vykonává svůj mandát osobně a v souladu se svým slibem a není přitom vázán žádnými příkazy. Funkce člena zastupitelstva obce je veřejnou funkcí. Člen zastupitelstva obce nesmí být pro výkon své funkce zkrácen na právech vyplývajících z jeho pracovního nebo jiného obdobného poměru. Člen zastupitelstva plní úkoly, které mu uloží orgány obce, hájí zájmy obce a jejích občanů.

⁸ Zákon č. 128/2000 Sb. §67

⁹ Zákon č. 128/2000 Sb. §68

Člen zastupitelstva obce, u něhož skutečnosti nasvědčují, že by jeho podíl na projednávání a rozhodování určité záležitosti v orgánech obce mohl znamenat výhodu nebo škodu pro něj samotného nebo osobu blízkou, pro fyzickou nebo právnickou osobu, kterou zastupuje na základě zákona nebo plné moci (střet zájmů), je povinen sdělit tuto skutečnost před zahájením jednání orgánu obce, který má danou záležitost projednávat. O tom, zda existuje důvod pro vyloučení z projednávání a rozhodování této záležitosti, rozhoduje tento orgán obce¹⁰.

Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města, dalšími orgány města jsou rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města.

Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města, dalšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městský obvod (popř. městská část) územně členěného statutárního města je spravován zastupitelstvem městského obvodu (městské části), dalšími orgány městského obvodu (městské části) jsou rada městského obvodu (městské části), starosta, úřad městského obvodu (městské části) a zvláštní orgány městského obvodu (městské části)¹¹.

Orgánem obce, města, statutárního města, městského obvodu, nebo městské části je též komise, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti.

3.2.2 Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě obce rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon.

Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, kde zastupitelstvo obce má méně než 15 členů¹².

¹⁰ Zákon č. 128/2000 Sb. §69, §70, §83

¹¹ Zákon č. 128/2000 Sb. §5

¹² Zákon č. 128/2000 Sb. §99

Rada obce se schází ke svým schůzím podle potřeby, její schůze jsou neveřejné. Rada obce může k jednotlivým bodům svého jednání přizvat dalšího člena zastupitelstva obce a jiné osoby. Rada obce je schopna se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů, k platnému usnesení nebo rozhodnutí je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. Rada obce pořizuje ze své schůze zápis, který podepisuje starosta spolu s místostarostou nebo jiným radním. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů rady obce, schválený pořad schůze rady obce, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis ze schůze rady obce musí být pořízen do 7 dnů od jejího konání. O námitkách člena rady obce proti zápisu rozhodne nejbližší schůze rady obce. Zápis ze schůze rady obce musí být uložen u obecního úřadu k nahlédnutí členům zastupitelstva obce. Rada obce vydá jednací řád, v němž stanoví podrobnosti o jednání rady obce¹³. Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení¹⁴.

3.2.3 Starosta

Starosta zastupuje obec navenek. Starostu a místostarostu (místostarosty) volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Starosta a místostarosta musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce.

Starosta jmenuje a odvolává se souhlasem ředitele krajského úřadu tajemníka obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem a stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů. Bez souhlasu ředitele krajského úřadu je jmenování a odvolání tajemníka obecního úřadu neplatné. Starosta odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok. Plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu, vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce.

Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce, podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva obce a rady obce¹⁵.

¹³ Zákon č. 128/2000 Sb. §101

¹⁴ Zákon č. 128/2000 Sb. §102

¹⁵ Zákon č. 128/2000 Sb. §103

3.2.4 Obecní úřad

Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. V čele obecního úřadu je starosta. Rada obce může zřídit pro jednotlivé úseky činnosti obecního úřadu odbory a oddělení, v nichž jsou začleněni zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu.

Obecní úřad v oblasti samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce, vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce¹⁶.

V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností se zřizuje funkce tajemníka obecního úřadu, který je zaměstnancem obce. Ostatní obce mohou zřídit funkci tajemníka obecního úřadu¹⁷.

3.2.5 Orgány zastupitelstva a rady obce

Zastupitelstvo obce může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Vždy zřizuje finanční a kontrolní výbor. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva obce, to neplatí, jde-li o předsedu osadního výboru¹⁸.

Výbor plní úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo obce. Ze své činnosti odpovídá výbor zastupitelstvu obce.

Finanční a kontrolní výbory jsou nejméně tříčlenné. Jejich členy nemohou být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu¹⁹.

¹⁶ Zákon č. 128/2000 Sb. §109

¹⁷ Zákon č. 128/2000 Sb. §110

¹⁸ Zákon č. 128/2000 Sb. §117

¹⁹ Zákon č. 128/2000 Sb. §119

3.3 Právomoci obce

3.3.1 Samostatná působnost obce

Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon. Zejména jde o schvalování programu rozvoje obce, územního plánu a regulačního plánu obce, schvalování rozpočtu a závěrečného účtu obce, zřizování trvalých i dočasných peněžních fondů obce, zřizování a rušení příspěvkových organizací, organizačních složek obce a právnických osob, vydávání obecně závazných vyhlášek atd²⁰.

Obce mohou v rámci samostatné působnosti navzájem spolupracovat a sdružovat se za tímto účelem ve svazcích obcí.

3.3.2 Přenesená působnost obce

Přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákony, je v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona; v tomto případě je území obce správním obvodem. V rozsahu pověřeného obecního úřadu (§ 64) vykonávána tímto úřadem, rovněž tak v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 66) .

Při výkonu přenesené působnosti se orgány obce řídí při vydávání nařízení obce zákony a jinými právními předpisy, v ostatních případech též usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů a opatřeními příslušných orgánů veřejné správy přijatými při kontrole výkonu přenesené působnosti podle tohoto zákona²¹.

²⁰ Zákon č. 128/2000 Sb. §35

²¹ Zákon č. 128/2000 Sb. §61

3.4 Statutární města

Územně členěná statutární města upraví své vnitřní poměry ve věcech správy města statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce. Ve statutu stanoví zejména výčet jednotlivých městských obvodů a městských částí a vymezení jejich území, pravomoc orgánů města na úseku samostatné a přenesené působnosti, pravomoc orgánů městských obvodů a městských částí na úseku samostatné a přenesené působnosti, vzájemnou součinnost mezi orgány města a orgány městských obvodů a městských částí, zdroje peněžních příjmů městských obvodů a městských částí a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti, způsob projednání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení města s městskými obvody a městskými částmi a způsob jejich zveřejňování v městských obvodech a městských částech, způsob projednání územně plánovací dokumentace města a programu rozvoje města s městskými obvody a městskými částmi, majetek města, který se svěřuje městským obvodům a městským částem, a rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí při nakládání s tímto majetkem a při výkonu s tím souvisejících práv, rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky a další záležitosti, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon²².

Ve statutárním městě plní funkci místostarosty (místostarostů) náměstek (náměstci) primátora.

Ve statutárním městě se zřizuje funkce tajemníka magistrátu, který je zaměstnancem města. Tajemníka magistrátu jmenuje a odvolává primátor se souhlasem ředitele krajského úřadu a stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů²³.

²² Zákon č. 128/2000 Sb. §130

²³ Zákon č. 128/2000 Sb. §140

3.5 Komunální volby v ČR

Komunální volební systém v ČR upravuje zákon č. 491/2002 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí. Volby do zastupitelstev obcí se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásad poměrného zastoupení. Volby do zastupitelstev obcí vyhláší, nestanoví-li tento zákon jinak, prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volby se konají ve dvou dnech, v pátek a v sobotu²⁴.

3.5.1 Volební právo v komunálních volbách

V případě komunálních voleb není volební právo, aktivní i pasivní, omezeno pouze na státní občany České republiky, jak je tomu u voleb parlamentních. Zákon udává právo účastnit se komunálních voleb také občanům jiných států, jsou-li starší 18 let a mají-li trvalé bydliště na území obce. Toto právo jim přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána²⁵. Občané tedy mohou být i voleni do obecních, či městských zastupitelstev, splňují-li výše uvedené podmínky a nejsou zaměstnanci dané obce, města, obecního, městského úřadu, krajského či finančního úřadu²⁶.

3.5.2 Specifika komunálních voleb

Komunální politiku lze označit za nejnižší úroveň organizace politické moci. Občané mají možnost v komunálních volbách vybírat své zástupce pro tuto úroveň.

Specifičnost těchto voleb je dána mimo jiné i důsledkem struktury obcí v České republice dle četnosti a počtu obyvatel. Většina obcí, více než 93%, je totiž tvořena komunitou o méně, než 3 tisících lidech (3 tisícová hranice byla zvolena z důvodu, že je jednou z podmínek prohlášení obce za město). Toto procento však také představuje výraznou menšinu obyvatel České republiky. Naproti tomu obce, jejichž počet obyvatel přesahuje 3 tisíce a tvoří v rámci České republiky drtivou menšinu, představují dvakrát početnější voličskou základnu.

²⁴ Zákon č. 491/2001 Sb. §2,§3

²⁵ ŠARADÍN, P. a OUTLÝ, J. Volby do zastupitelstev-vývoj a souvislosti. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 17 s.

²⁶ Zákon č. 491/2001 Sb. §5

Volební zákon upravující podmínky kandidatury musí tedy respektovat dva různé požadavky plynoucí z této diferenciací demografické struktury obcí.

První požadavek vzniká v malých obcích, kde se lidé zpravidla dobře znají a při volbách, kdy rozhodují o tom komu přidělí svůj hlas, přihlížejí k vlastnostem, názorům a obecným kvalitám kandidátů, přičemž příslušnost těchto kandidátů k politickým stranám hraje podružnou roli. Navíc není výjimkou, že v obcích s malým počtem obyvatel nemají politické strany svá místní sdružení a je tedy vhodné, aby volební zákon umožňoval kandidovat jednotlivcům, kteří jsou bez politické příslušnosti a nekladl před ně podmínky, které by je mohly od kandidatury odrazovat.

Druhý požadavek přichází z opačného pólu velikostní kategorie obcí, kde je situace odlišná. Politické strany mají ve větších obcích své organizace a členské základny. Komunální politika bývá více či méně spjatá s politikou celostátní a lidé se při volbách orientují spíše podle politických uskupení, než podle jednotlivých kandidátů. V takových situacích jsou přísnější podmínky pro účast nezávislých kandidátů vhodné z toho důvodu, aby se zabránilo kandidatuře jednotlivců, kteří nemají seriózní úmysly spojené s komunální politikou, ale chtějí se pouze sami zviditelnit. Dalším důvodem pro takové přísnější podmínky může být potřeba vytvářet akceschopné koalice stejně jako je tomu u poslanecké sněmovny. V komunální politice nebývají ideologické neshody tak výrazné jako v politice parlamentní, radniční koalice se nezřídka utváří i mezi subjekty, u kterých by k tomu na parlamentní úrovni nedošlo a které se vůči sobě silně vymezují. Přesto však komunální politika velkých měst představuje jakési předpolí politiky celostátní, kdy bývají zastupitelé s vážnějšími politickými ambicemi vázání stranickou disciplínou²⁷.

²⁷ ŠARADÍN, P. a OUTLÝ, J. Volby do zastupitelstev-vývoj a souvislosti. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 15-16 s.

3.6 Volební strany a kandidátní listiny

Jak již bylo naznačeno, jednou z důležitých otázek komunálních voleb je účast nezávislých kandidátů a jejich sdružení, a to nejen ve velkých městech, kde regionální volební uskupení bývají pro velké politické strany vážným soupeřem, ale především v obcích malých s počtem obyvatel do 3 tisíc. Toto umožňuje původní volební zákon z roku 1990. Tento zákon stanovuje, že volební stranou mohou být kromě politických stran a jejich sdružení také nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů a jejich koalice.

Nezávislí kandidáti či jejich sdružení, chtějí-li se účastnit voleb, musejí při registraci kandidátní listiny předložit petici s podpisy občanů obce, kteří jejich kandidaturu podporují. Zákon určuje, že petice musí obsahovat podpisy minimálně 7% obyvatel obce. To ale znamená, že v obcích, u kterých přesahuje počet obyvatel přibližně 14 300 činí 7% hranice tisíc podpisů na petici. A právě tisíc podpisů je dle zákona podmínkou pro zaregistrování politické strany. Vzniklým politickým uskupením v takto početných městech se pak naskýtá bez větších překážek možnost účastnit se také voleb do krajských zastupitelstev a po uhrazení relativně nízkého příspěvku (15 000 Kč v kraji) také voleb do Poslanecké sněmovny. Ideologická hlediska velké politiky však hrají v komunální politice malých obcí, které se soustředí na hledání řešení lokálních problémů, minimální roli. Proto je vhodnější u takovýchto obcí zakládat sdružení než politickou stranu²⁸.

²⁸ ŠARADÍN, P. a OUTLÝ, J. Volby do zastupitelstev-vývoj a souvislosti. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 18-21 s.

4 CHARAKTERISTIKA MĚSTA

Hradec Králové je hlavním a populačně i hospodářsky nejsilnějším sídlem Královéhradeckého kraje, jenž je součástí NUTS 2 Severovýchod²⁹. Řadí se svojí rozlohou i svým významem k nejdůležitějším městům v České republice. Město je rozděleno na 21 katastrálních území, které dohromady činí rozlohu 105,6 km².

Spádová oblast Hradce Králové jako obce s rozšířenou působností představuje 81 obcí a jako obce s pověřeným obecním úřadem 39 obcí.

Hradec Králové je nejen průmyslovým městem, sídlem několika velkých výrobních podniků, které jsou nejvýznamnějšími zaměstnavateli v širším území Královéhradecka, ale i městem zemědělským, na jehož území probíhá intenzivní zemědělská výroba. Je tedy městem s různorodou strukturou odvětví i oborů.

Město výrazněji vyniká kvalitním urbanistickým řešením, je vyhledávanou lokalitou pro bydlení, kulturní, společenské, nákupní a pracovní příležitosti³⁰.

Obrázek 1: Umístění města Hradec Králové v regionu

Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

²⁹ NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) – územní statistické jednotky

²⁸ Územní jednotky vymezené pro potřeby regionální politiky Evropské unie. NUTS 2 Severovýchod se skládá ze tří krajů, a to Královéhradeckého, Pardubického a Libereckého.

³⁰ Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org/>

Obrázek 2: Katastrální území města Hradec Králové

Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

4.1 Stručná historie města

Oblast dnešního Hradce Králové byla významnou obchodní křižovatkou již v 9. století. V následujících čtyřech staletích se hradiště začíná měnit v město. V roce 1306 se stal Hradec Králové královským věnným městem a zařadil se k nejvýznamnějším městům českého království. Vnitřní obraz města výrazně ovlivnily barokní stavby, stejně tak i rozhodnutí o přestavbě Hradce Králové na vojenskou pevnost v polovině 18. století. V roce 1851 se stal Hradec Králové samostatným městem a prvním starostou byl zvolen profesor Ignác Lhotský.

Počátkem 20. století se ve výstavbě města začaly uplatňovat nové regulační plány. Nejznámějším z nich byl Gočárův plán z let 1926-1928. V tomto období docházelo k rozvoji průmyslu, rozšiřovali se již existující závody, vznikaly nové. Stavěly se nové školy, obytné čtvrtě, úřady, komunikace. Hradec Králové začal pravidelně přijímat významné hosty z řad státních orgánů a získal si věhlas a pověst „Salonu republiky“.

I po skončení 2. světové války, kdy byl rozvoj města přerušeno, zůstal Hradec Králové hospodářským a kulturním centrem východních Čech.

V druhé polovině 20. století je střed města prohlášen památkovou rezervací, pamatuje se tak na Gočárův odkaz a je zabráněno nové výstavbě, která by narušila tu původní. Přesto však dochází v této lokalitě k chátrání některých objektů.

Na začátku 90. let dochází ke zlepšení celkové úpravy Hradce Králové a k využívání možností obnovy tradičních hodnot demokratické společnosti a individualismu v projektování. Ve městě roste množství budov oceněných v některých architektonických soutěžích³¹.

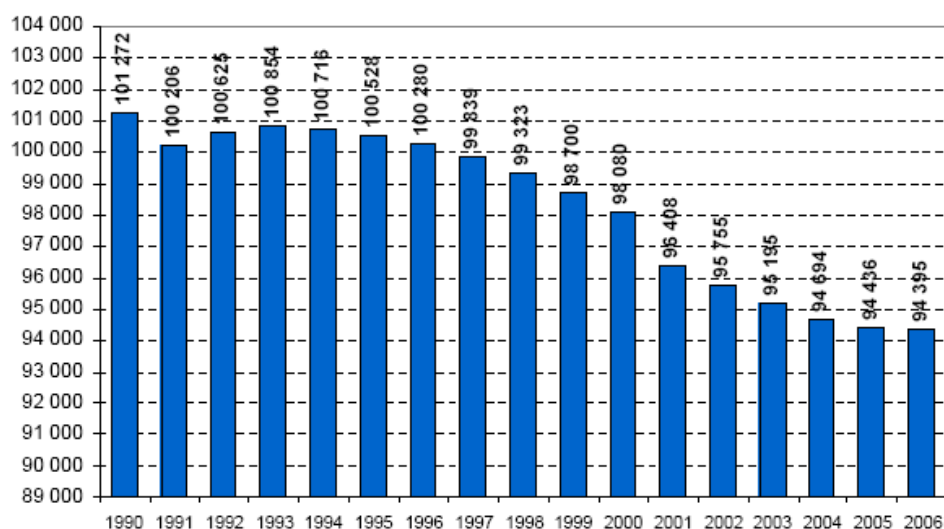
4.2 Demografická struktura města

4.2.1 Počet obyvatel

V Hradci Králové dochází od roku 1990, kdy město dosáhlo svou nejvyšší populační sílu (101 272 obyvatel), k postupnému snižování počtu obyvatel. Tato tendence je dána nejen přirozenou měnou obyvatelstva (narození – úmrtí), která je v porovnání s celorepublikovou situací hodnocena v Hradci Králové pozitivně, ale především mechanickou měnou obyvatelstva (migrace).

V posledních letech se začíná tendence snižování počtu obyvatel projevovat s menší intenzitou. Mezi častými důvody pro přestěhování se z města bylo řešení bytové situace, případně následování rodinného příslušníka, taktéž za účelem dostupnosti bydlení. Dnes žije v Hradci Králové 96 198 obyvatel (údaj k 1.12. 2008). Snahou představitelů města v tomto směru je dosáhnout opět „stotisícové hranice“ a rozšířit tak možnosti města v čerpání dotací ze státních fondů a z fondů Evropské unie.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel města Hradec Králové v období 1990 - 2006 (k 1. 7.2006)

Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

³¹ Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

4.2.2 Věková struktura

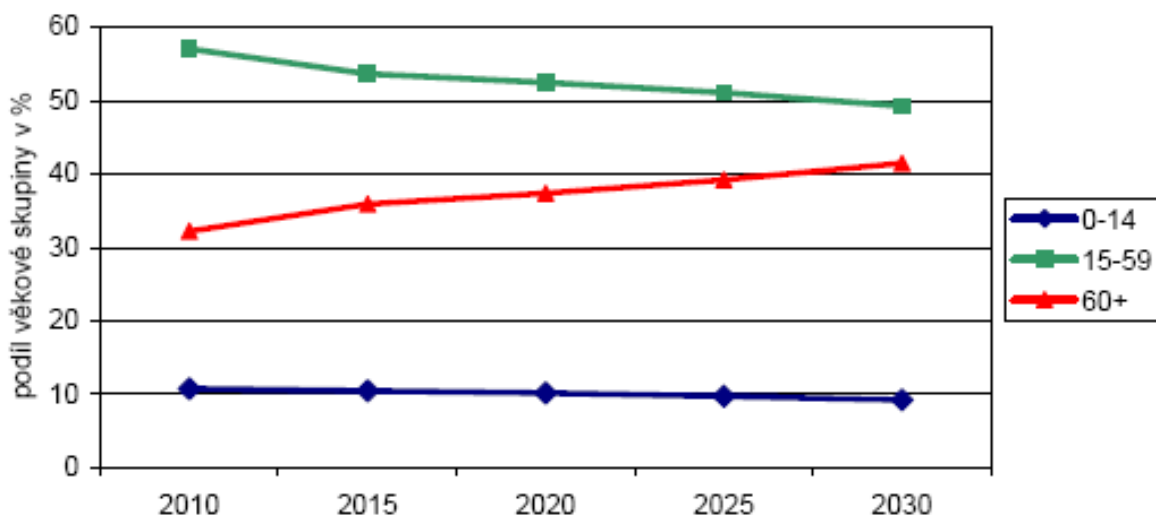
I v Hradci Králové, stejně jak v celé České republice, dochází k tzv. demografickému stárnutí obyvatelstva. Podíl dětských věkových skupin v dlouhodobém vývoji klesá, naopak podíl poproduktivních věkových skupin narůstá. Věková struktura je tedy charakteristická nižším podílem mladších věkových skupin. Ve městě je nižší zastoupení osob ve věku 30-44 let a vyšší zastoupení věkových kategorií nad 65 let. Předproduktivní složka obyvatel se na území celého města snížila o 5 %, o toto procento posílila produktivní a především již zmiňovaná poproduktivní složka obyvatelstva.

Tabulka 1: Počet obyvatel HK podle jednotlivých věkových skupin (k 31. 12. 2006)

Věková skupina	Celkem		Muži		Ženy	
	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)
0 – 14 let	12 126	12,9%	6 276	14,0%	5 850	11,9%
15 – 64 let	65 741	69,7%	32 020	71,2%	33 721	68,4%
> 65 let	16 388	17,4%	6 674	14,8%	9 714	19,7%
Celkem	94 255	100,0%	44 970	100,0%	49 285	100,0%

Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

Graf 2: Očekávané relativní zastoupení hlavních věkových skupin v letech 2010–2030

Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

4.2.3 Vzdělanostní struktura

Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v Hradci Králové dlouhodobě narůstá. V roce 1980 bylo ve městě 8,5% vysokoškolsky vzdělaných osob, v roce 1991 se tento podíl dostal k hodnotě 12,1%. V současné době (podle SLDB 2001) je v Hradci Králové 14,5% osob s vysokoškolským vzděláním. Pokud do této skupiny zahrneme i podíl osob s vyšším odborným vzděláním, dostaneme se na hodnotu 20% z celkového počtu obyvatel. Celkově nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných je ve věkové kategorii 40–44 a 45–49 let (24 % obyvatelstva).

Stejnou tendenci nárůstu počtu osob lze zaznamenat také u středoškolského vzdělání s maturitou (r. 1981 = 26,3 %, r. 1991 = 31,56%). Podíl středoškolsky vzdělaných osob v Hradci Králové je 36,2% (podle SLDB 2001)³².

4.3 Socioekonomická situace

4.3.1 Zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti je v Hradci Králové dlouhodobě na nízké úrovni. Maximální hodnoty byly za město Hradec Králové zaznamenány v roce 1999, kdy míra nezaměstnanosti dosáhla 7,2 %. V tomto roce bylo také vyplaceno nejvíce podpor v nezaměstnanosti, kterou získaly více než 3 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. V roce 2000 došlo k poklesu míry nezaměstnanosti na 5,4 %. Poté se pohybovala stabilně pod 6 %, což představuje zhruba 3 tisíce nezaměstnaných. V roce 2006 klesla hodnota míry nezaměstnanosti po 9 letech opět pod 5 % na hodnotu 4,8 %. V okrese Hradec Králové se dostala na hodnotu 6,2 %. V únoru 2007 se dostala míra nezaměstnanosti v Hradci Králové na rekordně nízkou hodnotu 4,2³³. Tabulka 1 nabízí přehled nejvýznamnějších zaměstnavatelů v Hradci Králové. Kromě zaměstnavatelů nekomerčních (veřejné zdravotnictví, státní správa a samospráva) nepůsobí ve městě žádný dominantní zaměstnavatel.

³² Zpracováno podle údajů ČSÚ – SLBD 2001.

³³ Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org/>

Tabulka 2: Nejvýznamnější zaměstnavatelé se sídlem v Hradci Králové

Název	Převažující činnost (uvedená na prvním místě v RES)	Počet zaměstnanců
Fakultní nemocnice Hradec Králové	Ústavní zdravotní péče	4000-4999
Lesy České republiky, s.p.	Těžba dřeva	3000-3999
RUBENA a. s.	Výroba ostatních pryžových výrobků	2000-2499
Finanční ředitelství v Hradci Králové	Všeobecné činnosti veřejné správy	1500-1999
ARROW International CR, a.s.	Výroba zdravotnických přístrojů a zařízení, chirurgických a ortopedických pomůcek	1000-1499
Marius Pedersen a.s.	Sběr a zpracování ostatních odpadů	500-999
PETROF, spol. s r.o.	Výroba hudebních nástrojů	500-999
Univerzita Hradec Králové	Vysokoškolské vzdělávání	500-999
Statutární město Hradec Králové	Všeobecné činnosti veřejné správy	500-999
ČEZ Měření, s.r.o.	Výroba měřicích, kontrolních, zkušebních, navigačních a jiných přístrojů a zařízení	500-999
Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje	Ostatní činnosti související se zdravotní péčí	500-999
Povodí Labe, státní podnik	Provoz vodních toků a vodních zdrojů	500-999
Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje	Ostatní vedlejší činnosti v pozemní dopravě	500-999
Východočeská plynárenská, a.s.	Rozvod plyných paliv prostřednictvím sítí a obchod s plynými palivy	500-999
KONZUM, spotřební družstvo	Maloobchod s převahou potravin, nápojů a tabákových výrobků	250-499
Krajský soud v Hradci Králové	Činnosti v oblasti spravedlnosti a soudnictví	250-499
Královéhradecký kraj	Všeobecné činnosti veřejné správy	250-499
ZVU POTEZ a.s.	Výroba a opravy strojů na výrobu potravin, nápojů a zpracování tabáku	250-499
Technické služby Hradec Králové	Čištění města, sanační a podobné činnosti	250-499
FOMA BOHEMIA spol. s r.o.	Výroba chemických materiálů pro fotografické účely	250-499
RADIÁLKA HRADEC KRÁLOVÉ, s. r. o.	Silniční nákladní doprava	250-499

Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

4.3.2 Bytová situace

V minulých letech došlo ke změně politiky města při budování nových bytů. Na rozdíl od přelomu století, kdy bylo město aktivním stavebníkem, v současné době dochází k podpoře soukromé a developerské výstavby. Tímto způsobem vyrostlo do konce roku 2008 v několika lokalitách celkem téměř tisíc bytů.

Od roku 2004 začala výstavba v rámci rozsáhlých developerských projektů. Vznikly tak nové obytné lokality Plachta, Terronic a v roce 2006 začala výstavba třetí lokality v Podzámčí. Stejně tak v centru města i v rozsáhlých sídlištních územích se připravují, nebo jsou již v realizaci projekty vedoucí k revitalizaci těchto lokalit.

Město podporuje bytovou výstavbu dle Pravidel poskytování finanční podpory veřejně prospěšným projektům, formou finančního příspěvku na budování páteřních infrastruktur v rámci tzv. malých rozvojových projektů, které předpokládají vybudování minimálně pěti rodinných domů, nebo bytového domu o minimálně pěti bytových jednotkách³⁴.

Přestože je bytová výstavba v Hradci Králové podporována kompletním politickým spektrem, stalo se i toto téma důvodem k některým sporům.

Strana zelených začala před volbami velice aktivně poukazovat na zasahování výstavby v lokalitě Plachta do blízko sousedící přírodní památky. Proti tomuto ostře vystupovala strana Volba pro město, jejíž někteří členové zastupují odbor rozvoje města a připomínali, že se Strana zelených nijak nevyjadřovala při schvalování koncepce rozvoje této lokality a „pomáhat přírodě“ chce až těsně před volbami, tedy v období, kdy je tento rozsáhlý projekt téměř dokončen, a tudíž je tak jejich aktivita více symbolická, než skutečně něco řeší³⁵.

³⁴ Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

³⁵ Zpracováno podle rozhovorů se zastupitelkou, členkou rady a členkou VPM Doc.Ing.Arch. V.Š.,PhD.

4.3.3 Doprava

Hradec Králové je důležitým dopravním uzlem ve východočeském regionu a významným místem v autobusové dopravě mezi Polskem a zbytkem České republiky.

Pro město je prioritní doprava zejména mezi Prahou, kterou zabezpečuje dálnice D11 a sousedními Pardubicemi. Magistrát přikládá před železniční tratí vyšší důležitost dopravě autobusové a s tím úzce souvisela výstavba terminálu hromadné dopravy, která má tuto prioritu podpořit.

Městská autobusová doprava společně s dopravou trolejbusovou tvoří systém Královéhradecké hromadné dopravy. Autobusovým dopravcem ve městě je Dopravní podnik města Hradce Králové a. s. Hradecká MHD je začleněna do integrovaného dopravního systému VYDIS. Dopravní obslužnost ve městě je na velmi dobré úrovni. Dopravní podnik města Hradce Králové denně přepraví několik desítek tisíc lidí po celém území města i do okolních obcí.

Dlouhodobým plánem města je výstavba Hradecké jižní spojky, která má omezit tranzitní dopravu městem a vybudování víceúrovňové křižovatky Mileta jako důležité součásti dopravní infrastruktury³⁶.

4.3.4 Školství

Hradec Králové je významným univerzitním městem. Je zde sídlo Univerzity Hradec Králové, působí zde také dvě fakulty (Lékařská a Farmaceutická) Univerzity Karlovy v Praze a Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany sídlící v Brně. Kromě výuky v široké škále studijních programů jsou vysoké školy v Hradci Králové spolu s dalšími spolupracujícími institucemi také centry vědeckovýzkumné činnosti.

Na území města také působí celkem 23 středních a vyšších odborných škol, odborných učilišť a učilišť. V Hradci Králové jsou studentům a učňům k dispozici vedle 4 gymnázií a 2 obchodních akademií také střední průmyslové školy (stavební, strojní), střední odborné školy a učiliště (např. aplikované kybernetiky, veterinární, hudebních nástrojů a nábytku, zahradnictví, obchodní, služeb aj.)³⁷.

³⁶ Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

³⁷ Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>

4.3.5 Zdravotnictví

Hradec Králové je sídlem Fakultní nemocnice, která patří k největším zařízením svého druhu v České republice. Jako významný partner města v oblasti zdravotní péče a jeden z největší zaměstnavatelů v Královehradeckém regionu je městem také podporována různými formami včetně jeho vlastních investic.

Používanými technologiemi i léčebnými výsledky snese srovnání s obdobnými nemocnicemi v Evropě. Díky Fakultní nemocnici připadá na jednoho lékaře o polovinu pacientů méně, než je tomu např. na Rychnovsku či na Náchodsku.

Zdravotní péče je ve městě Hradec Králové na vysoké úrovni. Zdravotnické služby jsou poskytovány státními a soukromými ambulantními, nebo lůžkovými zdravotnickými zařízeními.

5 POLITIČTÍ AKTÉŘI VE MĚSTĚ

V Hradci Králové existuje 11 politických stran a sdružení, které se účastnily komunálních voleb v roce 2006. Jsou to SNK Evropští demokraté, Hradecká Dohoda, Hradečáci, Křesťansko demokratická unie – Česká strana lidová, Koruna Česká, Strana zelených, Občanská demokratická strana, Česká strana sociálně demokratická, Komunistická strana Čech a Moravy, Volba pro město, Hradecký demokratický klub. Následující popis se bude podrobněji věnovat posledním pěti uvedeným politickým uskupením, tedy těm, která jsou v zastupitelstvu města.

5.1 Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana je již od počátku devadesátých let nejsilnější stranou komunální politiky v Hradci Králové. V roce 1994 dokázala získat 12 mandátů v zastupitelstvu města, v následujícím volebním období to bylo 10 mandátů a v roce 2002 mandátů 13.

Ke komunálním volbám 2006 připravila, jako v předchozích volebních letech, několik akcí typu kontaktní kampaně, dětských dnů a sportovních dnů, které probíhaly v období přibližně měsíc před volbami. Volební program byl připraven v poměrně přehledném a srozumitelném shrnutí do 10 základních bodů, z nichž každý byl heslovitě, tedy ne příliš podrobně, identifikován.

ODS má v Hradci Králové širokou členskou základnu, ze které staví kandidátní listinu. Místní sdružení ODS navrhují jednotlivé kandidáty a oblastní výbor jejich návrhy projednává a schvaluje. Do voleb strana představila 37 kandidátů, z toho tři bez politické příslušnosti. Mezi nimi byl ředitel Fakultní nemocnice v Hradci Králové Doc. Mudr. Leoš Heger, dále pak trenér fotbalové reprezentace do jednadvaceti let Ladislav Škorpil a bývalý politický vězeň Zdeněk Kovařík. První dva jmenovaní získali zastupitelský mandát a Doc. Heger se umístil s celkovým počtem získaných hlasů na druhém místě za nynějším primátorem města Ing. Otakarem Divíškem³⁸.

³⁸ Občanská demokratická strana-HK, <http://www.odshk.cz>

5.2 Česká strana sociálně demokratická

Česká strana sociálně demokratická je v celostátním pojetí politické scény tradičně nejsilnějším soupeřem ODS. I v této nižší úrovni politického dění tomu není nepodobně. V komunálních volbách v roce 2002 však strana obsadila až 4. místo co do počtu získaných hlasů a zařadila se tak kromě ODS, VPM i za KSČM.

V období 2002-2006 byla strana součástí široké radniční koalice, které se ze zvolených stran neúčastnila pouze KSČM. Podle zástupců Oblastního výkonného výboru ČSSD však právě v tomto období strana neprosazovala aktivně svoji komunální politiku a nevystupovala proti návrhům a rozhodnutím „koaličních partnerů“. Tato situace byla uvnitř strany hodnocena a dospěla k výměně jednoho z členů rady za ČSSD. V druhé polovině a především koncem volebního období se začala ČSSD silně vymezovat vůči politice ODS.

Nejvíce kritická byla ČSSD k přijetí rozhodnutí o prodeji podílu města ve společnosti VAK, a.s., která zajišťuje zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Město tak podle ČSSD ztratilo možnost regulace cen pitné a průmyslové vody. Dále pak kritizovala pokračující privatizaci bytového fondu a poukazovala na neúměrně vysoké ceny při prodeji bytů. Také pronájem pozemků firmě Atol, rušení některých základních a mateřských škol i vysoké plánované investice na výstavbu městského koupaliště se staly terčem neutuchající kritiky ze strany ČSSD, která se netají názorem o ODS jako o dlouholeté politické straně ve vedení města, která městu neprospívá, naopak doslova plní jeho veřejné prostředky. Tato silná kritika byla jedním z důvodů neúčasti ČSSD v radě města po komunálních volbách v roce 2006, přestože strana získala druhý nejvyšší počet hlasů a 7 míst v zastupitelstvu³⁹.

³⁹ Zpracováno podle rozhovorů se zastupitelkou a členkou ČSSD Ing. H.O.

5.3 Komunistická strana Čech a Moravy

Komunistická strana Čech a Moravy dosahuje v komunálních volbách nejstabilnější výsledky ze všech „hradeckých“ politických stran. Ve třech po sobě následujících komunálních volbách (1994-2002) získala třikrát za sebou 6 mandátů v zastupitelstvu města, s procentními výsledky obdržených volebních hlasů 15,49%; 16,28%; 14,89%. Přesto se však KSČM nepodařilo obsadit místa v radě města a podíl na správě a rozhodování je tak výrazně omezen.

Kandidátní listina KSČM pro volby do městského zastupitelstva v Hradci Králové představila 30 členů strany a 7 kandidátů bez politické příslušnosti. V pořadí první na kandidátní listině se objevil právě jeden z těchto sedmi zástupců, další tři obsadili pořadová místa do první desítky a zbylí tři jsou ve středu kandidátního pole.

Podle vyjádření zástupců KSČM, strana dlouhodobě nepocituje nedostatek zájemců o kandidaturu v komunálních volbách a stejně jako všechny politické subjekty v Hradci Králové i KSČM zařazuje do svých kandidátních listin nečleny strany rekrutující se častokrát z významnějších osobností města.

Návrh na kandidaturu jednotlivých osob podávají jednotlivé uliční organizace KSČM, následně pak městská konference tyto návrhy projednává, schvaluje a volí pořadí, ve kterém se objevují na kandidátních listinách.

Volební program KSČM pro komunální volby 2006 je nejstručnější ze všech programů „zastupitelských“ stran. Omezuje se pouze na devět hlavních volebních bodů, které nejsou více konkretizovány a několik odstavců kritiky dosavadního vedení města, jenž je víceméně shodná s názory ČSSD.

Jedna z nejsilnějších kritik KSČM vůči vedení města byla zaměřena a dodnes se obrací k nedostatečnému budování infrastruktury související s výstavbou dálnice D11 spojující Hradec Králové s Prahou. KSČM vytrvale poukazuje na neúměrné zvyšování dopravní vytíženosti v těch částech města, kterými se řidiči dostávají ke zmiňované dálnici. Kritika nedostatečného budování infrastruktury souvisí i s výstavbou nových bytových lokalit a zvláště dalších obchodních center, kterým se KSČM brání⁴⁰.

⁴⁰ Zpracováno podle rozhovorů se zastupitelem a kandidátem za KSČM (bez polit. příslušnosti) Ing. A.H.

5.4 Volba pro město

Volba pro město vznikla v roce 1998 jako politická strana komunální orientace s cílem být pro voliče alternativou k parlamentním politickým stranám. V červenci 1998 se jejím prvním předsedou po odvolání z funkce primátora stal Ing. Martin Dvořák.

V komunálních volbách v roce 2002 VPM získala pozici druhé nejsilnější strany co do počtu získaných volebních hlasů (18,27%) a počtu získaných mandátů (7).

V komunálních volbách 2006 představila VPM velice podrobný volební program popisující nejen plány a cíle, ale také konkrétní způsoby jejich dosahování. Zaměřila se rovněž na hodnocení dosavadní činnosti strany v zastupitelstvu a radě města a vymezila úspěšné projekty, kterých se podařilo dosáhnout, stejně tak neúspěchy, které je potřeba napravit.

Volební kampaň VPM byla především tiskového charakteru. Propagace strany a volebního programu probíhala pomocí letáků, billboardů a webových stránek. V přímé komunikaci s veřejností se strana potýká s malou návštěvností.

V mezivolebním období se strana snaží aktivně prosazovat svou politiku tiskovými konferencemi. Nezájem lokálních médií o komunální témata je však podle zástupců strany téměř šokující, a to nejen u stran komunálního charakteru, ale častokrát i u těch parlamentních.

V zastupitelstvu města, jako jeden z hlavních spojenců ODS, vrací VPM kritiku zpátky do řad levicových stran, přesněji řečeno ČSSD a obhajuje kritizované kroky (Vak,a.s., Atol, privatizace bytového fondu, atd.). Účast KSČM v zastupitelstvu někteří zastupitelé za VPM téměř odmítají akceptovat⁴¹.

⁴¹ Zpracováno podle rozhovorů se zastupitelkou, členkou rady a členkou VPM Doc.Ing.Arch. V.Š.,PhD.

5.5 Hradecký demokratický klub

Hradecký demokratický klub je druhým výhradně komunálním politickým subjektem v Hradci Králové, který má své kandidáty v zastupitelstvu i v radě města. Jedná se o sdružení nezávislých kandidátů a Strany pro otevřenou společnost.

HDK připravil ke komunálním volbám poměrně rozpracovaný volební program, v jehož úvodu je poukazováno na špatné vynakládání volných finančních prostředků města a na nutnost prosazování efektivnějšího způsobu hospodaření vedoucího k dlouhodobě vyrovnanému rozpočtu.

Přestože byl Hradecký demokratický klub členem radniční koalice (před volbami 2006 a zůstal v koalici i po volbách), výrazně se vymezoval vůči privatizaci bytového fondu, jenž byla dle názorů zástupců strany předražená. Svou kritiku strana vytrvale zaměřuje také směrem k Integrovanému plánu města, který lze financovat až 80% celkových investic z fondů Evropské unie, a který se nedostatečně kryje s plánem strategickým a město tak může ztratit šance na plné využití dotací.

Představitelé HDK si dlouhodobě stěžují na menší členskou základnu, ze které vybírají kandidáty do komunálních voleb. Určitou zajímavostí může být, že 36 kandidátů HDK je bez politické příslušnosti, pouze jeden je členem Strany pro otevřenou společnost. Číslem jedna na kandidátní listině HDK je MUDr. Zdeněk Fink, který je bez politické příslušnosti, kandidující za Stranu pro otevřenou společnost. Kandidátní listina HDK se sestavuje na základě dohody členů, nejvýznamnější slovo však má v tomto ohledu právě první v pořadí na listině. Strana také využívá služeb renomovaného politologa, který pomáhá analyzovat, prognostikovat a objasňovat různé politické situace a poskytuje Hradeckému demokratickému klubu rady a doporučení ohledně dalších politických kroků⁴².

Regionální politická strany HDK má ideově velice blízko k VPM a dokazuje to i fakt jejich společné kandidatury ve volbách do krajských zastupitelstev v roce 2008, kdy vytvořili společnou koalici.

⁴² Zpracováno podle rozhovorů se zastupitelem, členem rady a kandidátem HDK (bez polit. příslušnosti) MUDr. Z.F.

5.6 Komunální volby 2006 v Hradci Králové

Ve dnech 20. a 21. října proběhly již po páté v porevoluční historii České republiky volby do zastupitelstev měst a obcí. V historii samostatné České republiky byly tyto volby v pořadí čtvrté.

Ve volbách kandidovalo 11 politických subjektů. Ve volebních programech většiny aktérů se objevovala témata jako je např. výstavba městského koupaliště, zvýšení bezpečnosti ve městě rozšířením kamerového systému, pokračování v bytové výstavbě a revitalizace sídlišť, přestavba bývalé továrny Vertex na městskou knihovnu, vybudování Hospicu. Nejenom v předchozím období, ale také během této volební kampaně kriticky poukazovala ČSSD a KSČM na privatizaci městských bytů.

Ve voličských seznamech pro komunální volby bylo v 99 okrscích zapsáno 78 065 voličů. Úřední obálky si od volebních komisí vyzvedlo 32 096 lidí, do volebních urn jich bylo vhozeno 32 084. Celkem bylo v těchto volbách ve městě odevzdáno 1 128 679 platných hlasů. Volební účast dosáhla 41,11 %, což bylo pod průměrem celorepublikové účasti, která činila 46,4%. V porovnání s předchozími komunálními volbami v roce 2002 se však účast zvýšila o cca 4%.

Ve volbách s výraznou převahou zvítězila ODS, která získala 42,95% z celkového počtu hlasů, které jí vynesly 19 křesel v zastupitelstvu města a 7 křesel v radě města. Narozdíl od předchozího volebního období, kdy existovala v Hradci Králové již zmiňovaná široká radniční koalice, které se neúčastnila pouze KSČM, získala ODS v obou orgánech města nadpoloviční většinu a možnost významně prosazovat svoji komunální politiku.

Druhý nejvyšší získaný počet hlasů v komunálních volbách (15,31%) patřil ČSSD, který ji vynesl 7 míst v zastupitelstvu města. Přesto se jim však nepodařilo získat zastoupení v radě města. KSČM obsadila ve volbách třetí místo s 12,92% z celkového počtu hlasů a získala v zastupitelstvu 5 mandátů. Stejně jako ČSSD se neúčastnila radniční koalice.

V pořadí čtvrté a páté místo získaly ve volbách dvě výhradně regionální politické strany VPM (8,27%) a HDK (7,72%), které obsadily každá 3 křesla v zastupitelstvu města a utvořily s ODS radniční koalici. Zde získala každá ze stran 2 křesla.

Podle názoru zástupců některých politických stran začátek povolebního vyjednávání častokrát zasahuje paradoxně už do období před volbami, kdy jsou nezávisle a z hlediska politických stran individuálně sestavovány prognózy a typy následného politického vývoje. Zároveň jsou sestavovány vyjednávací týmy, které vedou kandidáti na prvních místech kandidátních listin. Jiné politické strany v Hradci Králové, především strany zastoupené v radniční koalici, se tomuto tvrzení silně brání. Jednoznačně uvádí prostou skutečnost, že vítěz voleb začíná dohadovat budoucí sestavu rady města a z jeho řad se staví primátor města.

Primátorem se znovu stal Ing. Otakar Divíšek (ODS). Náměstký primátora pro oblast ekonomiky, oblast správy majetku města a životního prostředí, oblast kultury, školství, zdravotnictví a sociálních věcí se stali členové ODS (Ing. Boris Herman, Ing. Pavla Finfrlová, Ing. Martin Soukup). Jediným náměstkem s jinou politickou příslušností byl zvolen Ing. Josef Malíř (VPM) zastupující odbor rozvoje města.

Není tajemstvím, že se právě VPM považuje za nejtěsnějšího spojence ODS a zvolení náměstka z VPM může být důkazem o určité semknutosti a blízkosti názorů těchto dvou politických aktérů na mnohá témata komunální politiky Hradce Králové.

HDK je však v hodnocení blízkosti a semknutosti ODS a VPM poněkud skeptická. Účast obou místních politických stran v radniční koalici při takovémto výrazném výsledku voleb vnímají spíše jako důsledek snahy ODS o zachování obrazu vícebarevného demokratičtějšího vedení města a důsledek neshod uvnitř ODS týkající se právě rozvoje města.

ODS vítězí v královehradeckých komunálních volbách dlouhodobě. Takto výrazný výsledek však určitě nelze přisuzovat pouze souvislostem uvažujících o Hradci Králové jako o úřednickém městě, které je sídlem mnoha firem a podnikatelů, městem, kde neexistují žádné velké dělnické čtvrti, ze kterých se často rekrutují příznivci levicově orientovaných politických stran. Nelze se tedy v hodnocení výsledků voleb nechat směřovat pouze těmito ukazateli už jenom proto, že výrazného výsledku dosáhla ODS i v dalších městech, jejichž charakteristika může být v porovnání s Hradcem Králové velice rozdílná.

Nabízí se zde logicky další souvislosti, které již byly popsány v předchozích statích, a sice reakce voličů na proběhnuvší parlamentní volby. ODS v nich získala těsné prvenství před ČSSD a předseda ČSSD Paroubek nešetřil ostrými prohlášeními, ve kterých srovnával průběh a ovlivnění průběhu voleb s mafiánskými praktikami a praktikami komunistického puče v roce 1948. Těchto a podobných reakcí mohli být občané svědky téměř každý den několik týdnů i měsíců po skončení parlamentních voleb.

Nejen toto, ale události parlamentních voleb v širším pojetí mohly být důvodem ke snahám některých voličů, které jinak nechávaly komunální volby chladnými, vyjádřit svůj názor na celostátní politické dění. O tom zase může svědčit fakt mírně zvýšené volební účasti v komunálních volbách 2006.

6 ZÁVĚR

Parlamentní strany mívají ve velkých městech voličskou převahu nad regionálními politickými uskupeními. Přesto i tyto výhradně regionální politické subjekty dokáží získat potřebný počet hlasů k obsazení míst v zastupitelstvu města a utváří radniční koalice se silnými parlamentními stranami, protože s nimi nejsou ideově zneprátelené z celostátní politiky a bývá jim tak umožněno zasahovat do rozhodovacího a schvalovacího procesu správy města.

Výsledky komunálních voleb v Hradci Králové poukazují na dlouholetou podporu voličů Občanské demokratické strany v tomto městě. Tyto výsledky mohou naznačovat charakter Hradce Králové jako konzervativního pravicového města. Otázkou je, do jaké míry si město tuto tvář udrží i nadále a také do jaké míry se budou voliči i nadále orientovat při svém hlasování ve volbách celostátními, či městskými volebními tématy.

Již bylo uvedeno, že komunální politika je u „stotisícového města“ silně ovlivněna politikou celostátní. A jak nám ukázaly výsledky voleb do krajských zastupitelstev v roce 2008 (drtivá výhra ČSSD ve všech krajích), voliči v těchto volbách pravděpodobně reagovali na ta celostátní, nikoli krajská, politická témata, a tím byly poplatky ve zdravotnictví.

A právě také na základě výsledků těchto krajských voleb očekávají hlavní opoziční strany v Hradci Králové větší voličskou přízeň, v jejich prospěch příznivější vyrovnaní politických sil v dalších komunálních volbách v roce 2010 a větší participaci na úrovni komunální politiky.

7 SEZNAM LITERATURY

Literatura

- ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa nakladatelství, 2008.
- FIALA, P., STRMISKA, M. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: CDK, 2005.
- HUDÁK, J., JÜPTNER, P. a SVOBODA, J. (Eds.) *Komunální politické systémy*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2003.
- KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha: Professional Publishing, 2006.
- ŠARADÍN, P. a OUTLÝ, J. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.
- Volební programy uvedených politických stran

Zákony

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Internet

- Magistrát města Hradec Králové, <http://www.hradeckralove.org>
- Český statistický úřad, <http://www.czso.cz>
- Občanská demokratická strana-HK, <http://www.odshk.cz>

Seznam uskutečněných rozhovorů

- Předsedkyně oblastního výboru ČSSD, členka zastupitelstva H.O. (17.3.2009)
- Člen zastupitelstva, rady, odboru rozvoje města, člen VPM V.Š. (25.3. 2009)
- Člen zastupitelstva, kandidát za KSČM A.H. (28.3 2009)
- Předseda místní samosprávy v oblasti historického centra města, člen zastupitelstva, rady, kandidát za HDK Z.F. (3.4. 2009)

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
HDK	Hradecký demokratický klub
HK	Hradec Králové
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
NUTS	Územní statistická jednotka
ODS	Občanská demokratická strana
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
VPM	Volba pro město

Seznam obrázků

Obrázek 1: Umístění města Hradec Králové v regionu

Obrázek 2: Katastrální území města Hradec Králové

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet obyvatel HK podle jednotlivých věkových skupin (k 31. 12. 2006)

Tabulka 2: Nejvýznamnější zaměstnavatelé se sídlem v Hradci Králové

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel města Hradec Králové v období 1990 - 2006 (k 1. 7.2006)

Graf 2: Očekávané relativní zastoupení hlavních věkových skupin v letech 2010–2030

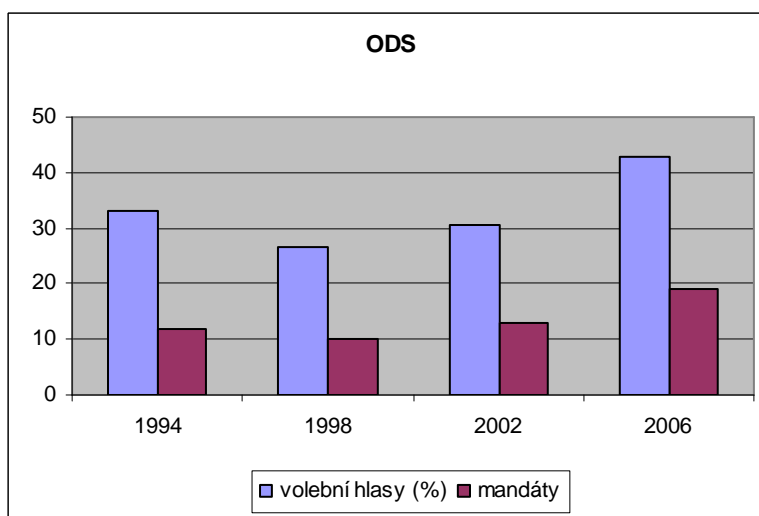
8 PŘÍLOHY

Příloha 1: Přehled získaných volebních hlasů a mandátů v komunálních volbách
1994 – 2006 v Hradci Králové

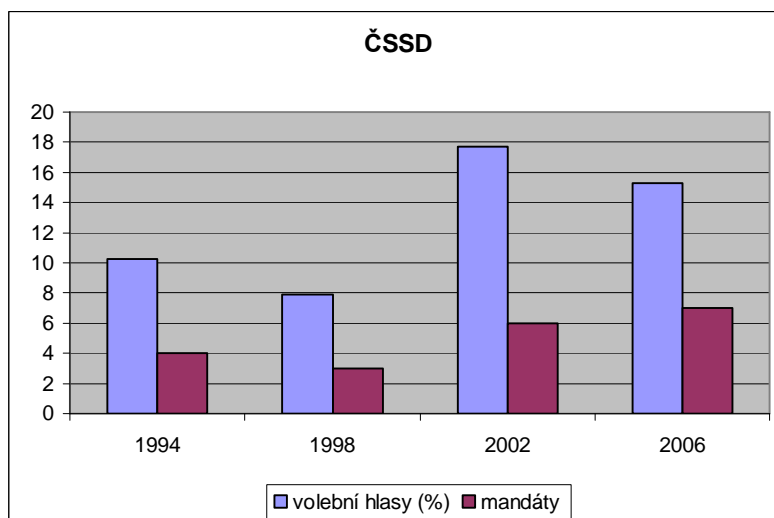
Příloha 2: Výsledky komunálních voleb 2006 v Hradci Králové

Příloha 1: Přehled získaných volebních hlasů a mandátů v komunálních volbách 1994 – 2006 v Hradci Králové

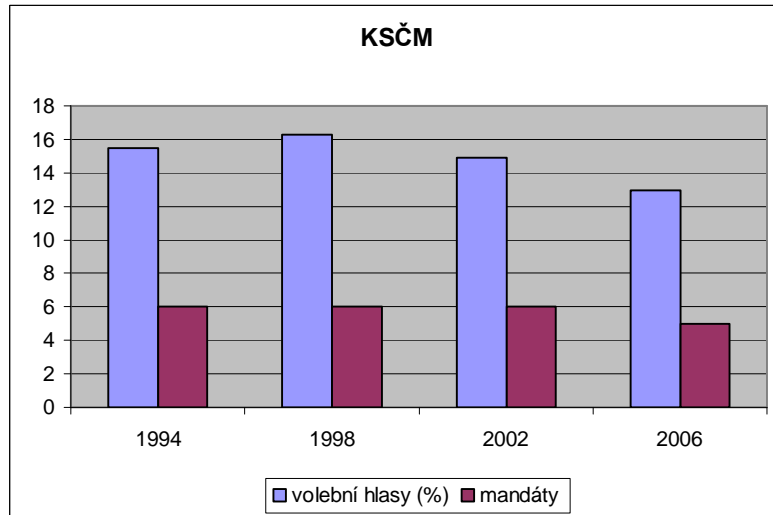
ODS - % hlasů v komunálních volbách a získané mandáty

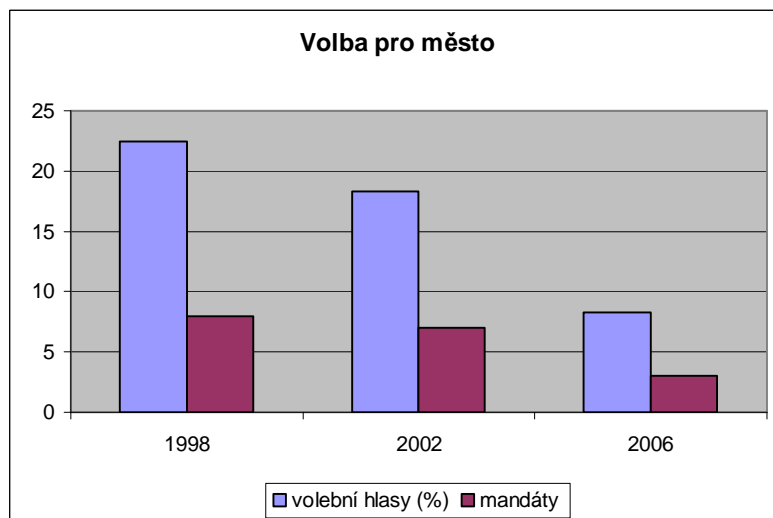
ČSSD - % hlasů v komunálních volbách a získané mandáty

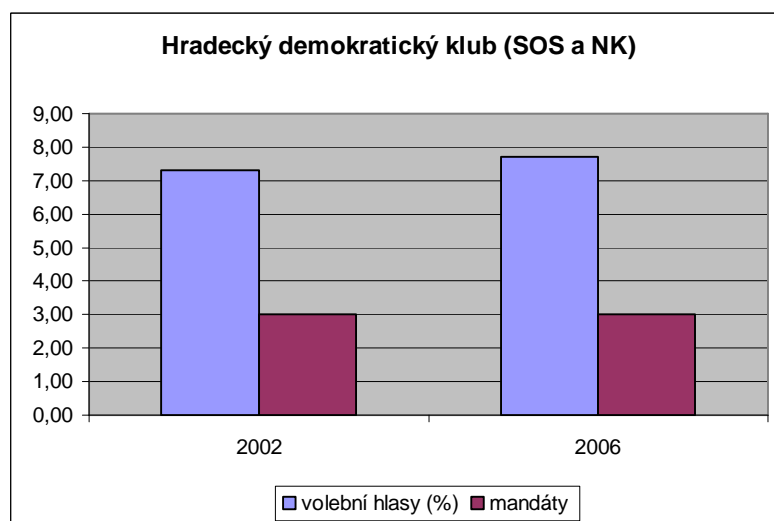
KSČM - % hlasů v komunálních volbách a získané mandáty

VPM - % hlasů v komunálních volbách a získané mandáty

HDK - % hlasů v komunálních volbách a získané mandáty

Zdroj: Český statistický úřad, <http://www.czso.cz>

Příloha 2: Výsledky komunálních voleb 2006 v Hradci Králové

	Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtený základ dle počtu kandidátů	Přepočtené % plat. hlasů	Počet mandátů
		abs.	v %				
1	Hradecký demokratický klub	87 185	7.72	37	1 128 679.00	7.72	3
2	SNK Evropští demokraté	20 152	1.79	37	1 128 679.00	1.78	0
3	KSČM	145 899	12.93	37	1 128 679.00	12.92	5
4	Strana zelených	44 750	3.96	37	1 128 679.00	3.96	0
5	HRADECKÁ DOHODA	14 810	1.31	37	1 128 679.00	1.31	0
6	Česká str.sociálně demokrat.	172 812	15.31	37	1 128 679.00	15.31	7
7	HRADEČÁCI	12 531	1.11	37	1 128 679.00	1.11	0
8	ODS	484 805	42.95	37	1 128 679.00	42.95	19
9	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	51 383	4.55	37	1 128 679.00	4.55	0
10	Volba pro město	93 375	8.27	37	1 128 679.00	8.27	3
11	Koruna Česká (Monarch.strana)	977	0.09	7	213 533.86	0.45	0

Zdroj: Český statistický úřad, <http://www.czso.cz>